

TLM_Lausunto_TERVOLA-SIMO_Pitkämaan tuulivoimahanke_YVA-selostus_26062026

Päätöksentekijä Tornionlaakson museon johtaja Kallio-Seppä Titta
/ museon johtajan sijainen Ylimartimo Teija

Valmistelija arkeologi Puolakkka Hanna

Viite: Diaarinumero LVV-U-47869-2026

TERVOLA JA SIMO, PITKÄMAAN TUULIVOIMAHANKE, YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTISELOSTUS

Lupa- ja valvontavirasto on pyytänyt Tornionlaakson museon lausuntoa Pitkämaan tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta (10.4.2026). Ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA) koskee ABO Energy Suomi Oy:n suunnittelemaa Tervolan ja Simon kuntien alueille sijoittuvaa Pitkämaan tuulivoimahanketta. Alueellisena vastuumuseona Tornionlaakson museo on lausunut hankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta 1.9.2023 sekä hanketta koskevan tuulivoimaosayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta 31.8.2023.

Hanke ja hankevaihtoehdot

Pitkämaan tuulivoimahankkeen hankealue sijaitsee Tervolan kunnan kaakkoisosassa Lehmikummun itäpuolella lähellä Keminmaan ja Simon kuntien rajoja. Yksi hankkeen sähkönsiirtoyhteyden vaihtoehdoista sijoittuu lisäksi Simon kunnan alueelle. Hankealueen pinta-ala on 1213 hehtaaria. Hankkeessa suunnitellaan korkeintaan 11 tuulivoimalaa, joiden yksikköteho on 6–10 MW. Sähkönsiirto on suunniteltu toteutettavan Pitkämaan hankealueelta joko länteen Lehmikummun uudelle sähköasemalle tai itään Simon Saunakummun sähköasemalle.

YVA-menettelyssä tarkastellaan seuraavia vaihtoehtoja: Vaihtoehto VE0 hanketta ei toteuteta, vaihtoehto VE1 hankealueelle rakennetaan 11 tuulivoimalaa ja tuulivoima-alueen yhteisteho on maksimissaan 110 MW. Vaihtoehdossa VE2 alueelle rakennetaan 9 tuulivoimalaa ja alueen kokonaisteho on 90MW. Molemmissa vaihtoehdoissa voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä. Tuulivoimaloiden lisäksi alueelle rakennetaan tarvittavat huoltotiet, maakaapelointi voimaloiden välille ja sähköasema.

Arviointiohjelmasta poiketen sähkönsiirron osalta on tutkittu kolmea vaihtoehtoa, joista kahdella on 2-4 alavaihtoehtoa. Vaihtoehdossa SVEA sähkönsiirto toteutetaan 110 kV:n ilmajohtona tuotantoalueelta Lehmikummun uudelle rakennettavalle sähköasemalle kahta vaihtoehtoista reittiä pitkin (SVEA 1 7,2 km ja SVEA 2 7,6 km). Vaihtoehdossa SVEB Sähkönsiirto toteutetaan maakaapelina tuotantoalueelta Lehmikummun sähköasemalle neljää

Tornionlaakson museon johtaja

29.06.2026

§ 97/2026

vaihtoehtoista reittiä pitkin (SVEB 1 8,6 km, SVEB 2 9,8 km, SVEB 3 8,0 km ja SVEB 4 7,7 km). Vaihtoehdossa SVEC sähkönsiirto toteutetaan 400 kV:n ilmajohtona tuotantoalueelta uudelle Simon kunnan alueelle rakennettavalle Saunakummun sähköasemalle. Reitin kokonaispituus on noin 13,2 km.

Osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä on laadittu luonnonsuojelulain 35 §:n mukaiset Natura-arvioinnit Suuripään Natura-alueelle (SAC/SPA, FI1301811) ja Kuivasjärven Natura-alueelle (SAC/SPA, FI1301611). Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn lisäksi alueelle laaditaan maankäyttö- ja rakennuslain mukainen tuulivoimaosayleiskaava. YVA- ja kaavamenettely toteutetaan samanaikaisesti ja pyritään sovittamaan yhteen soveltuvin osin.

Kulttuurimaisema ja rakennettu kulttuuriympäristö

Hankealueen ja sen vaikutusalueella olevaa *maisemaa ja rakennetun kulttuuriympäristön* nykytilaa ja kohteita on esitelty suunnitelman luvussa 15. Maisemarakennetta ja -kuvaa on tarkasteltu tuulivoimaloiden rakennusalueella (tuotantoalueella) ja sitä ympäröivillä alueilla noin 30 kilometrin etäisyydellä sekä sähkönsiirtoreiteillä. Tarkastelualueelta on lisäksi selvitetty kulttuurihistorialliset arvokkaat alueet ja kohteet, jotka on käyty tarkemmin läpi luvussa 15.2 *Kulttuuriympäristön nykytila*. Myös perinnebiotooppien sijainti vaikutusalueella on selvitetty. Alueen nykytilan kuvauksessa on tunnistettu pääosa lähialueen valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävistä maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön alueista ja kohteista.

Kuvauksesta, kartasta ja taulukosta puuttuu edelleen hankkeen lähivaikutusalueella (alle 20 km) sijaitseva maakunnallisesti tai paikallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö *Saavanojan niityt ja niittytuvat* Keminmaalla. Selostuksen tekstissä on mainittu maakunnallisesti merkittävät maisema-alueet (MAMA 2016) **Simojoen varren kulttuurimaisemat: Alaniemi** sekä **Kemijoen varren kulttuurimaisemat: Loue**, mutta niitä ei ole esitetty taulukoissa tai selostuksen ja analyysien kartoilla. Selostuksen mukaan kohteita ei ole esitetty erikseen alla kulttuuriympäristön taulukossa tai kartalla siksi, koska kohteita ei ole luokiteltu enää maakuntakaavoituksessa maakunnallisesti arvokkaiksi tai ne sisältyvät osin nykyisiin arvoalueiden rajauksiin. Tornionlaakson museo huomauttaa, että Länsi-Lapin maakuntakaava on laadittu ennen inventoinnin päivitystä, joten näitä ei ole vielä edes ehditty osoittaa maakuntakaavassa. Lisäksi esimerkiksi Kemijoen kulttuurimaisema-alue Louella on huomattavasti laajempi kuin maakuntakaavan mukainen kulttuuriympäristö **Kemijokivarren vanha asutus** sisältäen laajan peltoaukean Louesaaren pohjoispuolella. Museon näkemyksen mukaan ainakin Louen kulttuurimaisema-alue olisi tullut huomioida omanaan arvioinnin yhteydessä.

Tornionlaakson museo on nostonut esiin arviointiohjelmasta antamassaan lausunnossa, että hankealueella voi sijaita kämppiä ja vanhoja niittylatoja, jotka eivät ole ennestään tiedossa ja jotka tulee huomioida suunnittelussa. Esimerkiksi viereisen Palokivalon pohjoisrinteillä on ollut kämppiä 1900-luvun puolivälissä. Aivan hankealueen eteläreunalla on myös Koivuahan pihapiiri, joka on rakennettu viimeistään 1960-luvulla. Tätä kohdetta ei ole inventoitu tai kuvattu selostuksessa. Museon näkemyksen mukana hankealueella olevien rakennetun ympäristön kohteet tulee selvittää, jotta voidaan arvioida vaikutukset niihin. Ei riitä, että ”kohteelle on haettu käyttötarkoituksen muutosta”.

Tornionlaakson museon johtaja29.06.2026§ 97/2026

Tornionlaakson museo pitää hyvänä, että lähtöaineistona on muutoin käytetty tiedossa olevaa ajantasaisinta aineistoa sekä maisemavaikutusten arvioinnin apuna uusimpia oppaita. Selostuksen mukaan analyysit perustuvat paikkatietoaineistoihin, aiempiin selvityksiin ja maastokäynteihin. Vaikutukset on arvioitu noin 20–24 kilometrin etäisyydellä tuulivoimaloista sijaitseville aluemaisille arvokohteille, joille laaditun maisemaselvityksen ja näkymäalueanalyysin perusteella kohdistuu merkittäviä vaikutuksia. Pistemäiset tai pienialaiset (alle 5 ha) arvokohteet, kuten yksittäiset rakennukset, rakennusryhmät tai perinnemaisemat, sekä paikallisesti arvokas kulttuuriperintö on arvioitu tuotantoalueelta ja voimaloiden lähialueelta alle 10 kilometrin etäisyydeltä voimaloista. Arvioinnissa on huomioitu myös etäämmällä sijaitsevat sekä aluemaiset että pistemäiset arvokohteet, jos niiltä on todettu maisema- ja näkymäalueanalyysin perusteella avautuvan näkymiä kohti voimaloita. Suunniteltujen voimajohtovaihtoehtojen vaikutusten arviointi on ulotettu niin ikään koko sille alueelle, jolle voimajohto näkyy. Selostuksen mukaan maakaapeleilla ei ole vaikutusta maisemaan, joten maakaapelivaihtoehtoja ei arvioitu.

Selvityksen mukaan lähivaikutusalueella muutoksia kohdistuu erityisesti tuulivoimaloiden länsi- ja pohjoispuolella olevaan asutus- ja viljelymaisemaan. Maisemakuvan yhtenäisyys häiriintyy erityisesti alueilla, joissa tuulivoimalat ovat havaittavissa laajana kokonaisuutena horisontissa, kuten Pahtaojan ympäristössä. Arvioinnin mukaan vaikutukset asutusmaisemalle lähivaikutusalueella ovat kokonaisuudessaan vähäiset tai korkeintaan kohtalaiset. Pihapiireihin, joihin tuulivoimalat näkyvät selkeästi laajempaan kokonaisuutena ja maisemakuvaa hallitsevana elementtinä, kielteiset vaikutukset voivat olla suuria. Ulommalla vaikutusalueella tuulivoimaloista aiheutuvia maisemakuvan muutoksia kohdistuu erityisesti Kemijoen jokilaaksojen kylä- ja viljelymaisemaan sekä Martimoaavan laajaan suomaaisemaan. Tuulivoimalat näkyvät paikoin hieman laajemmalle alueelle Tervolan pohjoispuoleisilla alueilla, kun taas eteläpuolella näkymäsektorit ovat enemmän pistemäisiä ja kapeita.

Tuulivoimalat ovat havaittavissa paikoin laajempaan kokonaisuutena erityisesti tuulivoima-alueen luoteis- ja pohjoispuolelle sekä ympäristön avoimille suoalueille aina Martimoaavalle asti. Vaihtoehtoilla VE1 ja VE2 ei havaittu juurikaan eroa vaikutusten merkittävyudessa kulttuuriympäristön kannalta. Arvioinnin mukaan kulttuuriympäristön arvoihin ja ominaispiirteisiin kohdistuvat muutokset ovat kohtalaisia Kurvilansaaren ja Ossausten jokivarsikylissä sekä Kemijokivarren kulttuurimaisema-alueella. Louen maisema-alueella muutokset kulttuuriympäristöön jäävät arvioinnin mukaan vähäisemmäksi pienialaisempien näkymäsektoreiden takia. Koska maakunnallista maisema-alueen rajausta ei ole huomioitu omana alueenaan jää epäselväksi onko arvioinnissa huomioitu maisema-alueeseen sisältyvä Kurvilansaaren pohjoispuolen laaja peltoaukea.

Havainnekuvat (11 kpl) on laadittu molemmista vaihtoehtoista kuvauspistekohtaisesti. Samoilta kuvauspisteiltä on esitetty yhteismallinukset yhdeksän muun tuulivoimahankkeen kanssa. Kuvauspisteistä ei ole esitetty eri vuodenaikoina otettuja kuvia, vaan yhtä lukuun ottamatta kaikki kuvat ovat kesäajalta. Pimeän ajan havainnekuvia on vain kahdesta kuvauspisteestä. Yhteisvaikutuksia Kemijokivarren länsipuolella sijaitsevien tuulivoimahankkeiden kanssa on havainnollistettu ainoastaan Kätkävaaralta.

Tornionlaakson museon johtaja29.06.2026§ 97/2026

Näkemäalueanalyysit on esitetty molemmista arvioiduista vaihtoehdoista, mutta ei lainkaan yhteisvaikutuksista. Havainnekuvien yhteydessä on esitetty tarkempia karttoja näkemäalueista kuvanottopisteiden kohdalta. Kulttuuriympäristön tai maiseman alueet ja kohteet on esitetty ja havainnollistettu näkemäanalyysikartoilla, mutta kartat ovat kuitenkin pieniä ja tarkkuudeltaan ja resoluutioltaan heikkoja, eikä niiden perusteella voi tarkemmin ottaa kantaa arvioinnin tuloksiin.

Yhteisvaikutuksia on arvioitu maiseman osalta painottaen Pitkämäen tarkastelualueella, noin 30 kilometrin säteellä olevia muita tuulivoimahankkeita. Arvioinnin mukaan yhteisvaikutuksissa korostuvat laaja-alaisemmat tuulivoima-alueet erityisesti ulomman vaikutusalueen luoteisosista sekä kaukovaikutusalueelta tarkasteltuna. Kokonaisuudessaan Pitkämäen yhteisvaikutukset muiden alueen tuulivoima-alueiden kanssa on arvioitu vähäiseksi tai korkeintaan kohtalaisiksi. Pitkämäen tuulivoima-alueen yhteisvaikutusten on arvioitu korostuvan yhtenäisemmillä avosualueilla sekä Kemijoen jokilaakson luoteispohjoisosissa.

Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan vaikutusten arviointi suhteessa kulttuuriympäristöön ja -maisemaan vaikuttaa pääosin asianmukaiselta. Pitkämäen tuulivoimahankkeen vaikutukset maisemakuvaan on arvioitu kokonaisuudessaan kohtalaisen kielteisiksi. Tästä huolimatta yhteenvetotaulukossa voimaloiden maisema- ja kulttuuriympäristövaikutukset on esitetty vähäisen kielteiseksi. Sähkönsiirron osalta ilmajohtojen vaikutukset on esitetty yhteenvedossa kohtalaisen kielteisinä. Museon näkemyksen mukaan yhteenvedossa esitetty vaikutuksen merkittävyys ei ole täysin linjassa ottaen huomioon voimajohdon ja tuulivoimaloiden näkyvyys maisemassa sekä vaikutuksen kesto.

Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt ja maisema-alueet sijaitsevat tuulivoimahankkeen ulommalla vaikutusalueella, mikä lieventää hankkeen vaikutuksia. Museon näkemyksen mukaan yhteisvaikutusten tunnistamisessa ja esiin tuomisessa on edelleen tarkennettavaa. Esimerkiksi Kemijokivarren kulttuuriympäristöihin kohdistuu kertautuvia yhteisvaikutuksia useiden eri hankkeiden yhdistetystä ja peräkkäisestä näkyvyydestä jokivarressa liikuttaessa, jolloin muutoksella on useiden hankkeiden toteutuessa jo merkittäviä vaikutuksia koko jokilaakson maisemakuvan luonteeseen.

Tuulivoimahankkeiden koon ja vaikutusalueiden laajuuden vuoksi havainnekuvia, valokuvasovitteita ja karttatarkasteluja olisi syytä laatia mieluummin enemmän kuin vähemmän. Havainnekuvia tulisi laatia enemmän myös eri vuoden ajoilta ja lentoestevalojen osalta sekä yhteisvaikutuksista. Maiseman ja kulttuuriympäristön kohteet tulisi esittää analyysikartoilla, jotka ovat riittävän tarkkoja. Esitetyn aineiston perusteella ei esimerkiksi pysty riittävän tarkasti arvioimaan tuulivoimaloiden näkyvyyttä Kemijokivarren RKY-alueilla eikä vaikutuksia sähkönsiirtoreittien läheisyydessä sijaitsevien paikallisesti merkittävien rakennetun kulttuuriympäristön kohteiden osalta. Nämä tulisi esittää tarkemmilla kartoilla, kuten esimerkiksi huomionarvoiset luontokohteet on selostuksessa esitetty.

Tornionlaakson museon johtaja

29.06.2026

§ 97/2026

Arkeologinen kulttuuriperintö

Vaikutukset muinaisjäännöksiin on kuvailtu kappaleessa 16 *Arkeologinen kulttuuriperintö*. Tuulivoimapuiston suunnittelualueella on tehty arkeologiset inventoinnit 24.-25.8.2021, 17.-19.10.2022 ja 24.9.2023. Lisäksi sähkönsiirtoreittien osalta on tehty karttatarkastelu arkeologisen potentiaalin selvittämiseksi vuonna 2025 muuttuneiden suunnitelmien osalta (Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu). Selvitykset hankealueen arkeologisesta kulttuuriperinnöstä ovat ajantasaiset ja riittävät. Selostuksessa on tunnistettu, että mikäli tuulivoimahankkeen erilaisten rakenteiden sijainnit muuttuvat oleellisesti jatkosuunnittelussa, on silloin myös huomioitava mahdollinen arkeologisen lisäinventoinnin tarve.

Selostuksessa on erinomaisesti tunnistettu ja kattavasti selostettu tuulivoimahankkeen ja siihen liittyvän sähkönsiirron mahdolliset vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön. Tornionlaakson museo kiittää erityisesti maisemavaikutusten huomioimista. Pitkämaan tuulivoimahankkeen osalta vaikutukset ovat kuitenkin lähinnä teoreettisia, sillä kattavissa inventoinneissa tuulivoimapuiston hankealueelta tai sähkönsiirtoreiteiltä ei ole havaittu yhtään kiinteää muinaisjäännöstä tai muuta arkeologista kulttuuriperintöä. Lähin kiinteä muinaisjäännös **Känttyrälehto** (tunnus muinaisjäännösrekisterissä 845010007) sijaitsee noin kilometrin päässä hankealueen rajasta luoteeseen ja lähimpään mahdolliseen myllynpaikkaan on matkaa 2,6 kilometriä. Näin ollen kyseisellä tuulivoimahankkeella ei ole vaikutuksia arkeologiseen kulttuuriperintöön.

Muita huomioita arvioinnista

YVA-ohjelmasta annetussa palautteessa sekä yhteysviranomaisen lausunnossa yhteisvaikutusten arviointi on Tornionlaakson museon käsityksen mukaan nostettu yhdeksi tärkeimmistä selvitettävistä vaikutuksista. Selostuksessa yhteisvaikutuksia on kuvattu jokaisen eri vaikutuksen yhteydessä. Vaikutusten yhteenvedossa tekstissä tai taulukoissa yhteisvaikutuksia ei ole esitetty lainkaan. Tämän vuoksi esimerkiksi maisemaan ja kulttuuriympäristöön yhteisvaikutukset eivät museon näkemyksen mukaan havainnollistu riittävästi.

Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan yleisesti ottaen tuulivoimahankkeiden ympäristövaikutusten arvioinneissa ei kiinnitetä riittävästi huomiota yhteisvaikutuksiin ja sitä kautta eri hankkeiden toteuttamiskelpoisuuteen. Eri hankkeissa laadittujen yhteisvaikutusten näkemäanalyysikarttojen perusteella on todettavissa, että tuulivoimalat tulevat olemaan tulevaisuudessa entistä enemmän läsnä myös Tervolan ja muun Lounais-Lapin maisemassa, vaikka vireillä olevista hankkeista toteutuisi vain muutama. Hankekohtaisilla ympäristövaikutusten arvioinneilla yhteisvaikutukset eivät museon näkemyksen mukaan havainnollistu riittävästi, jotta olisi mahdollista arvioida tuulivoimarakentamisen ympäristövaikutuksia esimerkiksi maisemaan ja kulttuuriympäristöön pitkällä aikavälillä.

Selvitysten luettavuuden näkökulmasta Tornionlaakson museo esittää, että jatkossa näkemäalueanalyysit ja havainnekuvat liitettäisiin asiakirjoihin erillisinä tiedostoina. Arvioinnin ja havainnekuvien analysoinnin kannalta on hankalaa, että karttoja ja valokuvia ei voi vertailla vierekkäin vaan tiedostoa täytyy selata

Tornionlaakson museon johtaja29.06.2026§ 97/2026

edes takaisin. Myös hankevaihtoehtoista tulisi esittää selkeämmät, suuremmat kartat, kuin nyt selostuksessa on esitetty.

Teija Ylimartimo
rakennustutkija, museon johtajan sijainen

Jakelu

Lupa- ja valvontavirasto
Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu -yksikkö
Tervolan kunta
Simon kunta
Keminmaan kunta